

PRATİK TECRÜBEYE GEREKEN DEĞER VERİLMELİDİR

Türker MİRATA

Yük. Müh.

Yd. Prof., O. D. T. Ü.

GİRİŞ

Memleketimizde halen pratikte çalışan mühendislere verilen iki ünvan vardır : Mühendis ve Yüksek Mühendis. Mühendislik ünvanı için dört yıllık bir üniversite eğitimi görmek, Yüksek Mühendislik için ise en az bir yıllık ek bir üniversite tahsilini başarı ile tamamlamak gerekmektedir. Öte yandan, üniversiteden mezun olan meslektaşlarımızın pratikteki çalışmalarından ne derece yararlandıkları hususu, merkezî bir şekilde denetlenmediği gibi, kazanılan pratik tecrübe de hiç bir zaman yeterince değerlendirilmemekte, örneğin bir mühendisle bir yüksek mühendis arasındaki barem ve prestij farkı bütün meslek hayatı boyunca devam etmektedir. Böyle bir uygulama, giderek büyüyen sorunlar doğurmaktadır. Bu yazıda bu gibi sorunlar gözden geçirilecek, ayrıca sorunlara bir çözüm getireceği inancıyla bazı önerilerde bulunulacaktır.

BUGÜNKÜ UYGULAMADAN DOĞAN ANA SORUNLAR :

1. Toplumumuzda Mühendis ile Yüksek Mühendis sıfatları arasındaki farkın bu kadar büyük olması ve meslekî tecrübe ile hiç bir zaman giderilememesi, mühendislik diplomasını almış pek çok meslektaşımızı, daha yüksek bir tahsile yeterince ilgi duymadıkları halde, her ne pahasına olursa olsun üniversiteye devamla Yüksek Mühendislik ünvanını almaya zorlamaktadır. Bu yüzden, üniversitelerin kapasitesi gittikçe zorlanmakta, üniversite öğretim üyeleri, vakitlerinin çoğunu bilime bir katkıda bulunabilecek yetenekteki öğrencilere ayıracakken, içten bir ilgi duymayan pek çok kişiye yükseklik pâyesini kazandırmağa harcamaktadır.

2. Kendisine meslek olarak akademik hayatı seçmiş bazı mühendislerimiz üniversite dışında bir süre mühendis olarak çalışmayı "zaman kaybı" olarak nitelendirdiklerinden, mühendislik öğretiminde son derece önemli olan pratik tecrübeden çoğu zaman yoksun bulunmaktadır.

ÇÖZÜM YOLU :

Yüksek Mühendislik eğitimi tamamlamış bir öğrenci, şüphesiz ki belirli bir mühendislik dalında ihtisaslaşma yolunda ileriye doğru bir adım atmıştır. ("Bu konuda ihtisaslaşmıştır," diyemeyiz, çünkü her konuda gittikçe artan bilgi deryası içinde bir yıl, herhangi bir konuda mütehassıs olmak için yeterli değildir.) Fakat Üniversitedeki bu ek yılın, "Mühendis" olarak meslek hayatına atılıp kendi dalında gittikçe daha fazla tecrübe, bilgi ve görgü kazanan bir meslektaşına oranla bir Yüksek Mühendise ömür boyu üstünlük sağlaması doğru olmaz. O halde, bir çözüme varmaktaki ilk adım, Mühendis ile Yüksek Mühendis arasında toplumda yerleşmiş olan farkı zamanla ortadan kaldırmaktadır. Bu nasıl yapılabilir?

1. Örneğin, halen İngiltere'de uygulanmakta olan bir sistemi benimseyerek asgari üç yıllık pratik tecrübe gerektiren yeni bir ünvan ihdas etmek : "Uzman Mühendis" (diyelim). Üniversiteden Mühendis veya Yüksek Mühendis olarak mezun olan her meslektaş için Uzman Mühendislik endüstride olduğu kadar akademik hayata da itibar gören bir ünvan haline getirildiği takdirde, yukarıda bahsi geçen sorunların ikisine de çözüm bulunmuş olacaktır. Şöyle ki, Mühendislik ünvanını almış bir meslektaş, samimi olarak üniversite tahsiline de-

vam etmek istemiyorsa, en kısa yoldan "Uzman mühendis" olma yoluna gidecektir. Öte yandan, meslek olarak akademik hayatı seçmiş bir mühendis "Uzman Mühendislik" ünvanına sahip olana kadar kendisinde bir eksiklik duyacaktır.

2. Meslektaşlarımızı, sahip bulunduğu ünvanla olduğu kadar, mesleğinde gösterdiği başarı oranında değerlendirmek. Bu yapıldığı takdirde, "Uzman Mühendislik ünvanının konulması, endüstride çalışma arzusunda olan meslektaşların Yüksek Mühendislik ünvanına rağbetini sıfıra indirebilir mi?" sorusu da cevaplandırılmış olacaktır. Bir meslektaş sırf Yüksek Mühendis olduğu için değil de, mesleğinde başarı gösterdiği için değerlendiriliyorsa ve çalışmayı umduğu özel ihtisas kolunda Yüksek Mühendislik eğitiminin bu başarıya ulaşmasında yardımcı olacağına inanıyorsa, o zaman bu tahsile devamı arzuluyacaktır. Öte yandan, önerilen uygulama biçiminde, bir Yüksek Mühendisle aynı başarıyı kendi kişisel gayretiyle sağlayabilmiş bir Mühendisin de aynı oran değerlendirilmesi olanağı doğacaktır.

Uzman Mühendislik için aranacak şartlar ne olabilir? İngiltere'deki uygulamayı (*) örnek alacak olursak, uzman mühendislik için gerekli şartların ana çizgilerini şu şekilde sıralayabiliriz :

- (i) 25 yaşını doldurmamış bulunmak.
- (ii) Mühendislik diplomasını almış olmak.
- (iii) İki yıl süre ile tecrübeli bir mühendisin nezaretinde stajyer olarak çalışmış olmak. Bu iki yıllık tecrübeye ek olarak :

(a) Bir yıl süre ile bir mühendislik bürosunda veya şantiyede çalışmış bulunmak; veya

(b) Üniversitede bir yıllık ek bir tahsil yapmış olmak (örneğin Yüksek Mühendislik tahsili gibi); veya

(c) Mühendislikle ilgili bir araştırma üzerinde bir yıl başarı ile çalışmış olmak.

Sözü geçen üç yıllık tecrübe süresinin en az bir yılı mühendislik bürosunda, en az bir yılı da şantiyede geçmiş olmalıdır.

(iv) Bir projenin boyutlandırma hesaplarını, tatbikat çizimlerini, şartnamelerini ve maliyet hesaplarını hazırlayıp, yönetiminde çalıştığı mühendise onaylattıktan sonra meslekî tecrübesini özetleyen bir raporla birlikte, ilgili kuruluşa (Bu, İngiltere'de olduğu gibi İnşaat Mühendisleri Odası veya

İngiltere'dekinden farklı olarak bir Teknik Üniversite olabilir) sunmak.

(v) Bu kuruluşun, adayın pratik tecrübeden yararlanma derecesini ölçmek amacıyla düzenleyeceği şu sınavları başarı ile vermek :

(a) Sözlü bir sınav;

(b) Çalışmış olduğu mühendislik dalları ile ilgili bir konu üzerinde bir kompozisyonun yazılacağı üç saatlik yazılı bir sınav.

MEVCUT BİR UYGULAMADAN ALINAN SONUÇLAR :

Örnek olarak İngiltere'yi almış olduğumuza göre yine oradaki durumu özetleyelim :

(a) İngiltere'de, pek çok teknik üniversite dahil, bütün mühendislik kuruluşlarında pek az Yüksek Mühendis bulunmakta, buna karşılık teknik üniversite hocalarının büyük çoğunluğu ve tecrübeli mühendislerin tümü yazımızda önerilen Uzman Mühendisliğin eşdeğeri olan (örneğin) M.I.C.E. (**) ünvanına sahip bulunmaktadır.

(b) İngiltere'de Yüksek Mühendislik tahsiline devam eden sınırlı sayıdaki öğrencinin büyük çoğunluğunu dış ülkelerden gelenler oluşturmaktadır.

(c) İngiltere'de bugüne kadar bu uygulamadan ne mühendislik niteliği bir zarar görmüştür, ne de mühendislik konularında yapılan ilmi araştırmaların seviyesi düşük kalmıştır.

SONUÇ :

Bu yazıda, Türkiye'de alışlagelmış uygulamalara oldukça aykırı bazı önerilerde bulunmaktadır. Bunların mevcut uygulamaların yarattığı bazı sorunlara çözüm getireceğine inanılmaktadır. Arzu edilen husus, bu konuya gösterilen ilginin artması, bu konuda değişik fikirleri olan meslektaşlarımızın fikirlerini bu sütunlarda yansıtarak sorunlamıza bir çözüm yolu bulunmasında yardımcı olmalarıdır.

(*) "Practical training and rules for the professional interview" (Pratik eğitim ve uzman mühendislik sözlü sınavı için yönetmelik), ICE 43, January, 1970, The Institution of Civil Engineers, Great George St. London, SW. 1.

(**) Member of the Institution of Civil Engineers (İnşaat Mühendisleri Enstitüsü Üyesi). Diğer mühendislik dallarında da benzer ünvanlar mevcuttur.